

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Številka: 322-01-1/2022/2
Ljubljana, 31. 1. 2022

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je, na podlagi 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US, 21/13 - ZFDO-F in 81/18 - odl. US) in 20. ter 97. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20), sprejela naslednje

M N E N J E

k Akcijskemu načrtu za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK)

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 38 seji 20. 1. 2022 obravnavala Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (v nadaljevanju: ANEK), ki ga je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in sprejela Vlada.

Kot ugotavlja komisija, ANEK določa ukrepe za hitrejši razvoj ekološkega kmetovanja do leta 2027. Vsebuje analizo stanja, SWOT analizo, vključuje predstavitev potreb, ciljev in 70 ukrepov po osmih prednostnih področjih (pridelava, predelava, prenos znanja, semenarstvo, povezovanje, eko živila v sistemu javnega naročanja, promocija in trženje, raziskave in razvoj novih tehnologij ter ekološko kmetovanje v povezavi s podnebnimi spremembami). Dokument je nastajal po načelu »od spodaj navzgor« in z vključevanjem širokega kroga deležnikov s področja ekološkega kmetijstva (okoli 40 različnih organizacij), katerih skupni cilj je razvoj ekološkega kmetijstva.

Glavni ukrepi na področje pridelave in predelave so: investicije za ekološko pridelavo in predelavo, podpora za zagon malih tržnih kmetij, podpora na ha/panj, dodatne podore za mlade prevzemnike, ki kmetujejo ekološko. Področje prenosa znanja (izobraževanje, svetovanje, pospeševanje) zajema ukrepe vzpostavitve mojstrskih kmetij, demonstracijskih kmetij, nadgradnjo dosedanjega sistema javne službe z vključevanjem ostalih deležnikov ter dodatna sredstva za krepitev svetovanja in pospeševanja. Področje ekološkega semenarstva je usmerjeno predvsem h krepitevi sodelovanja med pridelovalci semena in semenarskimi hišami, oblikovanju baze potreb po eko semenih ter podpore za pridelavo ekološkega semenskega materiala. Področje povezovanja in skupni nastop na trgu predvideva podpore za tržno povezovanje eko kmetij in zagotovitev sistemskega financiranja Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije. Področje ekoloških živil v javnem naročanju predvideva ukrepe izobraževanja vodij prehrane in organizatorjev prehrane glede eko živil in javnih naročil, vzpostavlja možnost brezplačnega vpisa skupin proizvajalcev eko živil in zadrug v katalog živil za javna naročila pri GZS, promocijo in ažuriranje kataloga živil za javna naročila, vzpostavitev lokalnih modelov za pospešitev vključevanja slovenskih eko živil v javnih zavodih, nadzor v javnih zavodih glede določil Uredbe o zelenem javnem naročanju. Področje promocije in trženja predvideva vzpostavitev sodelovanja med kmeti in trgovskimi verigami, promocijo eko živil (nacionalna promocija in promocija v trgovskih verigah) ter vzpostavitev eko regij. Področje raziskav in razvoja novih tehnologij predvideva strokovno in poljudno desiminacijo rezultatov raziskav ter podporo raziskovalnim projektom. Področje ekološkega kmetovanja v povezavi z okoljem zajema prednost eko kmetijam pri zakupu na vodovarstvenih območjih, pospeševanje eko kmetovanja na območjih varovane narave ter podpore v investicije za zniževanje toplogrednih plinov.

Komisija se je seznanila, da je Kmetijsko gozdarska zbornica (KGZS) sodelovala pri pripravi ANEK in ga na splošno pozdravljajo. Na KGZS izpostavljajo, da je pod ekološkim načinom kmetovanja v Sloveniji dosti več površin in kmetijskih gospodarstev, kot jih zajemajo statistični podatki. Njihova ocena je, da veliko ekoloških proizvodov pride na tržišče kot konvencionalni proizvodi (npr. ekološko goveje meso). Na KGZS menijo, da bi moral ANEK s ciljem povečanja deleža ekološkega kmetovanja z različnimi ukrepi v večji meri spodbujati interes za ekološko kmetovanje med mladimi prevzemniki - kmeti. Na KGZS opozarjajo na razlikovanje ANEK in SN SKP 2023–2027 v delu ekološkega kmetovanja. Medtem ko je v SN SKP 2023–2027 cilj doseči 17 % kmetijskih površin v ekološki pridelavi od vseh kmetijskih zemljišč v uporabi, pa ANEK določa kot ciljno vrednost 18 % ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi. Kot je bila seznanjena komisija, na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano navedeno razlikovanje pojasnjujejo s tem, da v intervencijo za podporo ekološkemu kmetijstvu ne vstopajo vsi ekološki pridelovalci. Na KGZS poudarjajo potrebo po večji vključenosti deležnikov pri prenosu znanja s celovito vključitvijo v povezan sistem inovacij in prenosa znanja v kmetijstvu (AKIS) kot del prihodnje kmetijske politike.

Komisija ugotavlja, da si je EU zadala, da se delež ekoloških kmetijskih zemljišč do leta 2030 poveča na 25 %, kar je zelo ambiciozen cilj. Tudi Slovenija si je v ANEK zadala ambiciozen cilj, da doseže najmanj 18 % delež ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi do leta 2027, še posebej, če vemo, da imamo trenutno 11 % tovrstnih zemljišč in visok delež kmetij, ki izstopajo iz ekološke kontrole. Izstopi so predvsem utemeljeni z nedoseganjem ustreznih donosov oziroma prihodkov v razmerju do dodatnih obveznosti kmetov, ki se ukvarjajo z ekološkim kmetijstvom. Glede na SN SKP 2023–2027 komisija meni, da je cilj moč doseči, saj so se v drugem stebru predvidena sredstva, s katerimi lahko podpremo razvoj ekološkega kmetovanja, znatno povečala. Ob tem komisija poudarja, da je treba z ustreznimi spodbudami izboljšati starostno strukturo nosilcev kmetij. Ekološko kmetijstvo je zanimivo za mlade prevzemnike in nove kmetovalce, ki jim tovrsten način kmetovanja predstavlja način življenja in razmišljanja.

V okviru razprave je bilo na drugi strani tudi izpostavljeno, da je ekološka pridelava dražja in prinaša manjšo količino pridelkov, kar pa ni skladno s ciljem večje samooskrbe oziroma zagotovitvijo prehranske varnosti v državi. Slovensko kmetijstvo je v povprečju dokaj sonaravno in bi se ga zato moralo v večji meri podpirati. Ključno je, da so tisti, ki pridelujejo hrano, deležni ustrezne podpore, ne pa da se jih z različnimi kontrolami obremenjuje. Ker je zagotavljanje prehranske samooskrbe naloga države in ekološko kmetovanje ena od bolj perspektivnih gospodarskih panog na področju kmetijstva, bi morala država z različnimi ukrepi spodbujati kmete, da se odločajo za ekološko kmetovanje.

Komisija izpostavlja, da je danes ponudba slovenskih ekoloških pridelkov oziroma proizvodov v trgovinah zelo skromna, čeprav imamo v uporabi 11 % ekoloških kmetijskih zemljišč. Dodatno izpostavlja nekatere anomalije na trgu, npr. prodajo govejega ekološkega mesa kot konvencionalno pridelanega, mešanje ekološkega mleka, ki ima sicer nekoliko višjo odkupno ceno, s konvencionalno pridelanim mlekom v istem bazenu. Zato se komisija upravičeno sprašuje o načinu delovanja sistema. Komisija poudarja, da je ANEK premalo podroben in bi ga veljalo dopolniti s poslovno strokovno vsebino na način, da bo bolj razumljiv in neposredno uporaben v praksi.

V razpravi je bilo izpostavljeno, da je ekološko kmetovanje strokovno zahtevno in terja bistveno več znanja in obenem občutka za naravo kot konvencionalno kmetovanje. Zato je nujno že v samem procesu izobraževanja na vseh ravneh nuditi več ekoloških vsebin in jih vključiti v učne načrte, saj je tovrstni segment kmetijstva danes premalo vključen v izobraževane programe. Komisija se strinja, da je sedanje stanje strmega porasta cen energentov in gnojil tudi priložnost za večje število preusmeritev v ekološko kmetovanje (vzoren primer je Kmetijska šola Grm Novo mesto). Poleg kmetijskih znanj je treba kmetom v okviru izobraževanja ali svetovalnih služb nuditi tudi pravna in ekonomska znanja, ki so nujna za nadaljnji razvoj ekološkega kmetijstva in kmetijstva nasploh.

Na področju trženja komisija izpostavlja, da so se odprli novi prodajni kanali za ekološke pridelke, ki so trendovski, je pa veriga trženja ekološke in lokalne hrane nekoliko drugačna. Najprej je treba prepoznati potrebe predvsem na lokalni ravni in zagotoviti dostavo, kar bi bila lahko tudi domena zadrug, ki združujejo lokalne pridelovalce, jih ustrezno izobražujejo in usmerjajo. Ker je (ekološko) kmetijstvo ena od gospodarskih panog, se je treba zavedati, da je hrana oz. kmetijski pridelki tržno blago, ki mora ustvarjati prihodek. S tega vidika je pomembno, da ekološki kmetovalci prepoznajo prednosti skupnega delovanja na trgu, ki jim nudi boljši pogajalski položaj v odnosu do trgovcev in v postopkih javnega naročanja.

Po oceni komisije so ponudniki slovenskih ekoloških živil slabo organizirani in zato nimajo večjih možnosti, da uspešno konkurirajo v postopkih javnih naročil javnih zavodov. Komisija tudi meni, da je kakovost ekoloških živil iz tujine (predvsem iz nečlanic EU) problematična oz. je integrirana domača pridelava mnogo bolj kakovostna. Na tem področju bi lahko zadružni sistem odigral odločilno vlogo pri povečanju deleža domačih ekoloških živil v javnih zavodih. Nujno bi morali usmeriti javne zavode in jim dati jasna navodila o načinu uresničevanja koncepta javne oskrbe z lokalnimi in ekološkimi pridelki. Ker je izvedba javnih naročil izredno zahtevna, bi moralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nuditi javnim zavodom strokovno pomoč in tehnično podporo.

Komisija poudarja, da je treba vzpostaviti aktivnosti za ureditev problematike neenotnih in preštevilnih oznak hrane, na kar že dlje časa opozarja tudi Trgovinska zbornica Slovenije. Ker je slovenski potrošnik v današnji poplavi oznak hrane zmeden, je treba jasno določiti označbe in jih enotno uporabljati na način, da bo potrošnik na podlagi cene sposoben razlikovati kakovostno hrano od manj kakovostne. Medtem ko potrošniki prepoznajo oznako »izbrana kakovost - Slovenija«, pa se kmetje še vedno soočajo s težavami pri odkupnih cenah pridelkov oz. proizvodov iz nacionalne sheme kakovosti »izbrana kakovost - Slovenija«, saj so zahteve za pridelavo višje in podvržene dodatnim kontrolam, česar pa ne odražajo odkupne cene.

Na podlagi opravljene razprave je komisija sprejela naslednja **s k l e p e**:

1. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je seznanila z Akcijskim načrtom za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027.
2. Komisija predlaga, da se ANEK nadgradi s poslovno strokovno vsebino, da bo bolj jasen in neposredno uporaben v praksi.
3. Komisija predlaga, da se v učne načrte na vseh ravneh izobraževanja med obvezne vsebine vključi tudi ekološko, trajnostno in sonaravno kmetijstvo.
4. Komisija predlaga, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nudi strokovno in tehnično podporo javnim zavodom glede javnih naročil lokalne in ekološko pridelane hrane.
5. Komisija predlaga, da se svetovalne službe ustrezno izobrazijo, da bodo lahko nudile širšo pomoč in podporo kmetom tako na področju kmetovanja kot na področju pravnih in ekonomskih okvirjev za uspešno trženje pridelkov.
6. Komisija predlaga, da se v procese trženja, promocije in dodajanja vrednosti kmetijskih pridelkov in proizvodov v večji meri vključi zadruga.

Sekretarka
mag. Eva Obreza Modic

Predsednik
Cvetko Zupančič, l.r.